

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

Társadalmi és megyei érdekeket képviselő hetilap. — A Gömörvármegyei községi- és körjegyző-egylet hivatalos lapja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Tompa Mihály-utca 10. sz.

A lap szellemi részét érdeklő közlemény és levelezés; továbbá előfizetések, hirdetés, nyiltér és egyéb felszólalás.

Telefon-szám: 52.

Telefon-szám: 52.

Felelős szerkesztő:

KOMÁROMY ISTVÁN.

Kiadó laptulajdonos:

ID. RÁBELY MIKLÓS.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona. Fél évre . . . 4 korona.
Egyes szám ára 20 fillér.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petitsor térfogata . . . 12 fillér.
Nyiltér sora 40 fillér.

A szerkesztőség kéziratot nem ad vissza, bélyegtelen levelet nem fogad el. — Vidéki levelezőink kéretnek, hogy közleményeiket péntek délig megküldeni sziveskedjenek.
A kiadóhivatal hirdetést és nyiltéri közleményt csak szombat délelőtti 10 óráig fogad el.

Bornemisza László főispán ünneplése.

F. évi márczius hó 29-én mult 25 éve annak, hogy *Bornemisza László* főispánt, a vármegye közönsége 1886. évben, három jelölt közül, erős harc után, nagy lelkesedéssel alispánná választotta.

Ezen idő óta minden tisztujítás alkalmával *Bornemisza László*, mindenkor ellenjelölt nélkül meg-megisméltendő és feltörő nagy lelkesedéssel lett a vármegye alispáni székébe egyhangulag megválasztva.

Már csak egy év választotta el e kiváló férfit attól a határkötőtől, melyre a vármegye közönsége negyedszázados önzetlen és hazafias munkásságának érdemeit jegyezte fel, midőn a legmagasabb királyi kegy a mult év tavaszán a főispáni székbe emelte.

Még élénken élnek emlékünken azok az örömtől áthatott és a vármegye osztatlan lelkesedésével arany pecséttel megörökített boldog pillanatok, midőn *Bornemisza Lászlót*, az új főispánt, diszes méltóságába a vármegye közönsége ünnepelesen és törvényesen beiktatta.

Bár a boldogság közös volt az új főispán és a vármegye egész egyeteme között, mégis úgy visszacseng ma is a fülünkbe, hogy midőn az új főispán beköszöntő beszédjét tartotta, abból egy fájdalmas akkord is emelkedett ki, mely a régi alispánnak szívet ütötte meg, mert érzékenyen bucsuzott el az alispáni állástól.

Fájdalmát azonban enyhítette az a tudat, hogy éppen az ellenzéki sorok oszlopos férfiai siettek őt méltóságában üdvözölni, mert bölcsen és jól tudták, hogy *Bornemisza Lászlónak* csak a hatásköre fog megváltozni, de ő marad a régi, erős *Bornemisza László*, kinek alkotmányos és hazafias érzületén az önkény és talán a törvénytelen erőszak hatalma sem fog erőt venni és szíven rést ütni.

Aggodalom e tudat felett egy pillanattig sem lebegett, sőt az egy év lefo-

lyása után nyiltan hangoztatjuk, hogy e reményünk csak erősödött.

Bornemisza László, a mikor a törvény által megszabott ellenőrzést és felügyeletet gyakorolja főispáni székéből szülő vármegyéje felett, addig féltékenyen őrködik a felett is, hogy a vármegye közjogi integritása is teljes épségben maradjon.

Mint a kormány megbizottja és bizalmasa, őre a vármegye összes közigazgatásának, de egyszersmind éberén virraszt a felett is, hogy a vármegyét törvénytelen és az alkotmányba ütköző támadások ne érhék.

E lefolyt egy esztendő is elég volt tehát arra, hogy bizalmunk *Bornemisza Lászlóval*, mint főispánnal szemben is, nem hogy csökkent volna, de még inkább fokozódott s a pártok, az elvek és érzelmi politikai meggyőződések fölé emelkedve, e vármegyének minden igaz honfia a főispánban csak a tiszta hazafias lelkületű és puritán jellemű *Bornemisza Lászlót*, a vármegyének 24 éves alispánját tisztelheti és becsülheti.

Ez általános tudat és a lelkeket bevilágító örömméret ragadta tehát meg vármegyénk közönségét a mostan lefolyt közgyűlésén is, midőn *Bornemisza Lászlót*, a főispánt, mint 24 éves alispánt ünnepelte meglepetésszerűleg. Ez emléket szögezte le *Hevessy Bertalan* megyebizottsági tag, az ellenzék egyik vezértérfia és mint alispánjelölt ezelőtt 25 évvel *Bornemisza László* ellentele.

Annál magasabb és értékesebb volt tehát az üdvözlő beszéd, mely egy kétszeresen erős ellentél ajkáról hangzott el, a mely beszédben csak a valódi érdem méltatása csörgedezett és a baráti szív meleg forrása bugyogott.

Mindnyájunk igaz őszinte érzelmeit tolmácsolta tehát az ékes szavú szónok, midőn *Bornemisza Lászlónak* a közügyek terén eltöltött hosszú, buzgó, hazafias és jó szolgálataira pillantott vissza és mind-

annyiunknak valódi hő óhaját fejezte ki akkor, midőn az ünnevelt részére még hosszú és boldog életet kívánt.

Abba a koszoruba, melynek virágai nem hervadnak, de a magyar haza, a vármegye, a nemes eszmék és törekvések javára csak éltetőleg nyilnak és illatoznak — mi e szerény, de sokat mondó hálás sorainkkal óhajunk egy örökzöld levelet beilleszteni, melyre az legyen felírva: az Isten éltesse *Bornemisza László* főispánt igen sokáig!

Vármegyei közgyűlés.

Gömör és Kishontvármegye törvényhatósága márczius hó 29—30-ikán tartotta városunkban népes közgyűlését. Ez a jelző azonban nem jelenti azt, hogy a megjelent megyebizottsági tagok a tárgysorozat több fontos tárgya iránt megfelelő érdeklődést tanusítottak volna, a miért *Hevessy Bertalan*, ki az előfordult nagyfontosságú közegészségi kérdésben indokolt aggresszív módon lépett fel, méltán meg is rőtta a bizottság indolens tagjait, kik akkor, mikor a vármegye egyik legvitálisabb kérdéséről: az emberegészségügyről van szó, távollétükkel tündökölnék.

Nagyszámú bizottsági tag jelenlétében folyt le *Bornemisza László* főispán lelkes és zajos ünneplése abból az alkalomból, hogy a gyűlés napján mult el negyedszázada annak, hogy alispánná megválasztott. Érdemei méltatásául arcképének lefestetését határozta el a megye.

A gyűlésről következő tudósítás számol be:

A törvényhatóság közgyűlését *Bornemisza László* főispán 29-ikén d. e. 10 órakor meleg és szívélyes üdvözlő szavakkal nyitotta meg.

A főispán körül ott láttuk vármegyénk számos előkelőségét: *Lukács Géza* alispán mellett helyet foglaltak: *Szentiványi Árpád*, báró *Hámos László*, *Fáy Gyula*, *Farkas Zoltán*, *Kubinyi Géza*, *Hevessy Bertalan*, báró *Hámos Antal*, *Szentiványi József*, *Hámos Árpád*, *Mihali-*

Tavaszi női felöltők a legizlésesebb

kivitelben megérkeztek és szolid áron beszerezhetők

CSIZY KALMÁN, női és uri divatáruházában.

Ugyanott remek aljak, bluzok, pongyolák, fehérneműek, kalapok, sapkák, gyermek-ruhák, kötények, ernyők, nyakkendők, kézimunkák nagy választékban raktáron vannak.

Telefon: 54.

Telefon: 54.

Dezső, Marton János, Molnár József, Szemann Endre, Fáy Árpád stb. stb.

Napirend előtt Hevessy Bertalan, vármegyénk közéletének előkelő alakja s kiváló szónoka emelkedett szólásra s fellebbentve a mult fátolyát, elismeréssel szól az alispán gyöngéd figyelméről, ki a közgyűlést e napra hívta össze, mikor negyedszázados fordulója van annak a megye életében nevezetes történelmi eseménynek, hogy Bornemisza Lászlót a vármegye közbizalma az alispáni székbe ültette. A választásban résztvevő tekintélyes férfiak sorai már megritkultak ugyan, de élénk emlékezetben van azért 1886 márczius 29 ike, mikor a vármegye közigazgatása élére meghívták a kiváló férfit, kinek minden vágya teljesült azzal, hogy megyéjének e fontos posztjában hasznos szolgálatokat tehet. Szólló illúziója sem oszlott szét, mert tapasztalta és tudta, hogy Bornemisza László alispáni állását mindenkor puritán becsületességgel, odaadással, kiváló szakértelemmel és sikeresen látta el. Ezért méltán illeti meg őt a közelismerés és hála, melynek szemléltető alakban is kifejezést óhajtván adni, indítványozza, hogy a vármegye díszterme részére Bornemisza László arcképét festesse meg a vármegye, hogy az utódok is példaképpül tekintsék a kiváló jellem és becsületes közhasznú munkásság személyesítőjét. Végül azt kívánja, hogy az Isten Bornemisza Lászlót a vármegye öröme sokáig boldogságban éltesse!

Bornemisza László lelkes éljenzés közepette meghatva emelt szót s körülbelől ezeket mondotta:

„Tekintetes vármegyei bizottsági közgyűlés!”

Eltogultságtól mélyen meghatva emelem fel szavaimat ezen váratlan és felejtetlenül ünneplés pillanatban és őszintén óhajtanám: hogy azoknak legyen elég ereje, mélyeség hálám méltó kifejezésére és megtalálhassák az utat a tekintetes vármegyei közgyűlés imént irányomban megnyilatkozott kegyes jóindulatának érületéhez!

Első sorban legőszintébb köszönetemet fejezem ki az én igen tisztelt barátomnak, Hevessy Bertalan bizottsági tag urnak, ékes beszédében foglalt és az én tisztviselői szolgálatomat érdemén felül méltányoló szíves megemlékezéseért. De a hála érzetétől áthatott szívem melegével mondok köszönetet a tekintetes vármegyei közgyűlésnek kegyes jóindulatáért és nagyrabecsült elhatározásáért, mivel azt, csaknem 24 évi alispáni tisztviselői szolgálatomnak, mindenekfelett kitüntető elismerésének és mindennél értékesebb jutalmának tekintem.

Nem titkoltam, sőt több alkalommal nyílt kifejezést adtam annak, hogy a tek. vármegyei közönsége megtisztelő bizalmából nyert alispáni állásom, férfiúi törekvésem minden becsvágyát betöltötte, mindenkor büszkeségemet képezte, hogy mint a közbizalom letéteményese, vármegyém közönségét képviselhettem. Nem volt más vágyam és törekvésem, mint azon elhatározásom: hogy becsületos munkássággal, hivatalbeli kötelességem hűség és pontos teljesítésével — az irányomban megnyilatkozott közbizalmat megháláljam: vármegyém közérdekét teljes önzetlenséggel legjobb tehetségem szerint szolgáljam.

Midőn legközelebb a viszonyok megváltozásával a körülmények akként alakultak: hogy jelenlegi bizalmi tisztviselői állásom elvállalására felhivatván, — magamat arra elhatároztam — azon szándékkal és annak biztos reményével tettem ezt, hogy megelőzőleg kilátást szereztem arra nézve, miszerint envármegyém közérdekét, eddigi hűséggel szolgálnom, közbékéjét és nyugalomát megőriznem módomban leend. Ennek következtében alispáni tisztviselői állásomtól, előbb kellett megválnom, mint előre szándékomban volt. Hiába tagadnám — fájdalmasan esett a megválás, mert 24 évi hosszú idő alatt, szívem-lelkem tisztviselői állásommal össze forrott és a tekintetes vármegyei bizottsági közgyűlésnek, irányomban annyiszor megnyilatkozott közbizalma a mélyeség hála igaz érzetével kötött hivatali tisztviselői állásomhoz.

Enyhítette azonban a válásnak fájdalmas érzetét annak tudata: hogy az eddigi összekötés nem szűnik meg, — csak más alakot nyer s mint az államkormány megbízott képviselője jövőben is, a vármegye élén állva fogok a köz-

igazgatás menetére törvény szerinti befolyást gyakorolni. Azonban ez alkalommal is nyílt őszinteséggel kifejezni kívánom: hogy csakis a hatáskör változott meg; de a hazafiúi kötelességekről, a tisztviselői szolgálatnak becsületos munkássággal kötelező teljesítéséről — eddig változott és nyíltan kifejezett nézeteim — ez által változást semmi tekintetben nem szenvedtek. Azon az uton kívánok jövőre is haladni, a melyen elindultam és a vármegyei közigazgatás vezetésében 24 évig következetes hűséggel jártam.

Az igaz szeretet érzetétől áthatva, mely egész lelkemet vármegyém közönségéhez fűzi, s irányomban az szívemet eltölti, hűség fia leszek életem végpercéig: — közérdekét munkálni, városainak és községeinek fejlődését elősegíteni, sőt egyesek törvényes jogos törekvéseit is, legjobb tehetségem szerint támogatásba részesíteni a jövőben is kívánom.

Ezen érzelmektől áthatva ismételve és hálaosan megköszönve az irányomban megnyilatkozott megtisztelő bizalmat és elismerést — magamat továbbra is a Tekintetes vármegyei közgyűlés kegyes jóindulatába és barátságos érzelmeibe ajánlom.

Viharos éljenzés és taps követte a beszédet, mire Lukács Géza alispán az elismerés, tisztelet és őszinte nagyrabecsülés meleg hangján üdvözölte ezen lelkes és fényes ováció és negyedszázados forduló alkalmából a főispánt, kimondja a határozatot, hogy a vármegye közönsége a Hevessy indítványát egyhangulag elfogadja, Bornemisza László alispáni sikeres működésért jegyzőkönyvben méltatva érdemeit megörökíti, arcképét a közgyűlési terem részére lefesteni rendeli.

Báró Hámos László kéri a kivitellel az alispánt megbízni és Hevessy Bertalannak a közgyűlés köszönetét tolmácsolja szép beszédeért.

Az alispáni jelentés az állandó választmány javaslata értelmében tudomásul vétetett. Iglói Szontagh Pál, Golda János és Fábrián Ferenc bizottsági tagok elhunytá felett a megye részvétét fejezi ki, emléküket jegyzőkönyvben megörökíti. Palm Nándor törvényhatósági állatorvos április elsejével való nyugalmabavonulása alkalmából érdemeit, melyekkel közbecsülést vívott ki, a vármegye jegyzőkönyvben megörökíti. A vármegyei alapok, alapítványok és készpénzeknek egyenlő arányban a rimaszombati takarékpénztárban és gömörmegyei nép- és iparbankban való elhelyezését elhatározták.

Ezután a közgyűlés dr. Saldos Bélát a IX. rangosztály 3-ik fokozatába másodjegyzővé léptette elő, a megüresedett árvászéki jegyzői állásra pedig a X. rangosztályba Fáy Barna végzett joghallgatót választották meg. A főispán Beilik Istvánt a tornaljai járásba tb. szolgabíróvá, dr. Koritsánszky Márton ügyvédet ugyancsak oda tb. alügyésszé nevezte ki. Egyben megragadta az alkalmat a főispán arra, hogy egy kis figyelmeztetéssel fordult a tisztviselőkhöz, hogy ne csak ezimnek tekintsék a tisztviselői állást, hanem igyekezzenek gyakorlatot is elsajátítani. Ifj. Kubinyi Gézát a kihágási eljárásnál való bíraskodási joggal ruházták fel.

A rimaszécsi járásbírói áthelyezésének ügye tárgyalatott ezután. Az állandó választmány javaslata szerint is sok körülmény szól a mellett, hogy a járásbírói Rimaszécsről Feledre helyeztessék át, s ezért pártolja azt. Szabó László szólalt fel az áthelyezés érdekében, s kifejtette, hogy 59 községből 47 az áthelyezés mellett foglalt állást és közérdek az, hogy a Gortvölgy a központhoz közelebb hozassék, mert egyrészt a multak mulasztásai: a hibás közlekedési politika stb., másrészt Losonc törekvései képezik okát annak, hogy a nagykiterjedésű Gortvölgy Nógrád-felé gravitál. Mihalik Dezső, Szentiványi Árpád és Kubinyi Géza felszólalásai után a közgyűlés egyhangulag az áthelyezés mellett nyilatkozott.

Nagyfontosságú volt a közegészségügyi körök kérdése, mely ezután szönyegre került. A vármegyében ugyanis 21 kör volt s a 22-ik, az osgyáni kör, létesítése nem volt ugyan még a kormánytól jóváhagyva, de a körorvos dotációját már kiutalta a miniszter. Most leirat jött a belügyminiszteriumtól, hogy a 21 körből 17 kört alakítson a vármegye s a dobsinai, harkácsi, ragályi és ratkói körhöz tartozó községek osz-

tassanak be a 17 körbe. Az osgyániról szó sem esett, miután e kör létesítése úgy sincs jóváhagyva. A négy kör dotációját már is beszüntette a miniszter azon az alapon, hogy ezen körökre pályázó orvos úgy sincs s így ezek nem életképesek. Holott az állások be nem tölthetőségek nem ez az oka, hanem az, hogy a miniszterium még ma sem hagyta jóvá a két év előtt felterjesztett s a körorvosokra vonatkozó szabályrendeletet, melynek értelmében diplomás orvosnak a megélhetés a nevezett körökben biztosítottatnék. Miután a belügyminiszter a körök összevonását elrendelő intézkedéséhez mereven ragaszkodott, dr. Meskó Miklós vármegyei főorvos beosztotta ugyan a községeket úgy, a hogy lehetett, de mindenki jól tudta, hogy ilyen beosztás mellett lehetetlenné válik a csak félig-meddig megfelelő egészségügyi szolgálat. Az pedig kizárt dolog, hogy a ratkói kör, különben is nagy távolban fekvő s nehezen megközelíthető községei, más körhöz csatoltassanak. Ratkón és vidékén ugyanis állandóan sok a trachomás beteg; s ezek rendszeres orvosi ellátást igényelnek.

Ezért az állandó választmány azt javasolta, hogy tekintettel arra, miszerint a miniszter a nevezett körök orvosainak dotációját beszüntette s a vármegyének nincs alapja a körorvosok fizetésének fedezésére, a kényszerhelyzetben vonassék össze a 21 kör 18-ra s kérelmezze a vármegye a régi állapot visszaállítását.

Hevessy Bertalan szállott síkra elsőnek s az állandó választmány javaslata ellenében a régi beosztást kívánja fenntartani. Nagy mulasztásnak tartaná, ha a ragályi kör felszólattatnék, mert ott az orvosihiány a legveszedelmesebb helyzetet teremtené: a jogteladás beláthatlan károkkal járna a jövőre nézve s már maga az méltán kelt visszatetszést, hogy a körorvosok két év óta fuvardíjat és lakbért nem kapnak; ehhez az újabb intézkedéshez, mely a nemzet legvitalisabb vagyoni érdekét: az emberegészségügyet óriási mértékben veszélyezteti, semmiképp sem járulna, hanem ajánlja, hogy a régi körök meghagyása érdekében testületileg reprezentáljon a vármegye a miniszteriumban.

Biess Elemér is jogteladásnak tekinti, ha a vármegye deferral s a körök kiterjesztését, nem összevonását tartja szükségesnek.

Lukács Géza alispán hangsúlyozza, hogy személyesen járt ez ügyben a miniszteriumban, de semmi biztató szót nem kapott. Ajánlja az áll. vál. javaslatát azzal, hogy a vármegye igazának jogát tartsa fenn kedvezőbb anyagi viszonyok bekövetkeztére.

Szentiványi Árpád is az áll. vál. javaslatát pártolja, Máriaassy Gyula viszont nem ismeri el a miniszter azon jogát, hogy már engedélyezett köröket beszüntethessen s Hevessy javaslatát fogadja el. Dr. Meskó Miklós megyei főorvos erre részletesen ismertette az előzményeket, s azt tartja nagy hibának, hogy a szabályrendeletek nincsenek jóváhagyva s a miniszter által életképteleneknek jelzett körökbe a feltételek szabályszerűen nem irhatók ki, ezért nem tölthetők be az állások. Az áll. vál. javaslatát azért tartja elfogadandónak, mert a miniszter a dotációt beszüntette, a vármegye a beosztandó körök orvosait nem tudja fizetni, tehát kényszerhelyzetbe jutottunk. Ebben a felelősséget járvány esetén nem vállalhatja a vármegye, mert az új beosztás szerint a közegészségügyi szolgálat a kívánalmaknak egyáltalán nem felel meg.

A közgyűlés végre a kényszer hatása alatt megalakította a 18 egészségügyi kört a főorvos javaslata szerint, de kijelenti, hogy ezen beosztás mellett az egészségügyi szolgálat ellátásáért különösen járvány vagy esetleg az újból fenyegető koleraveszély esetén a felelősséget nem vállalja el, s a belügyminisztert küldöttségileg felkéri, hogy a beszüntetett öt kört mielőbb állítsa vissza, az azoktól megvont dotációt tegye folyóvá és hogy a körorvosok magasabb fuvar- és lakbérátalányai végre kiutalványozhatók és a körorvosi állások betölthetők legyenek, a körorvosokról szóló vármegyei szabályrendeletet sürgősen hagyja jóvá.

A közgyűlés a számszámadásokat jóváhagyta, tudomásul vette gróf Serényi Béla földmívelésügyi és Hazai Samu honvédelmi minisztereknek az üdvözlésükért küldött köszönő táviratait, a klenóczi orvosi állásra a pályázat kiírása elha-

tároztatott, s még több tárgy intéztetett el, melyekről csak jövő számunkban referálhatunk.

Patronage egyesület alakulása.

A helybeli kir. törvényszék tárgyalási terme t. hó 26-án délelőtt az emberi jótékonykodás, a nemes emberbaráti érzés megnyilatkozásának színhelye volt. Társadalmi és közéletünk számos szerepvivő és kimagasló alakját, diszes hölgykoszorút vonzott az eszme: megtévedt, bűnbessett fiatal lelkek megmentésének eszméje.

A patronage egyesület céljait széles e hazában mindenütt élénk és érthető rokonszenvvel fogadja a közönség s városunkban is sietett az intelligens közönség a Kolbay Sándor kir. törvényszéki elnök hívó szavára megjelenni az alakulást megelőző előértekezleten.

Az elmvényen Bornemisza László főispán, Lukács Géza alispán, Kolbay Sándor kir. táblai bíró, dr. Kovács László polgármester, dr. Kálniczky Géza és dr. Musotter Miklós törvényszéki bírák foglaltak helyet.

Kolbay Sándor megköszönte a közönség megjelenését, kérte a patronage egyesület megalakulása és nemes céljai iránt meleg érdeklődésüket s előadta a lapunkban már ismertetett előzményeket, hogy t. i. a fiatalok kassai kerületi felügyelőségétől felhívást kapott arra nézve, hogy a patronage egyesület megalakítható-e városunkban. Az egyesület eszméjének és feladatának ismertetésére dr. Kálniczky Géza bírót, az értekezlet jegyzőkönyvének vezetésére pedig dr. Musotter Miklós törvényszéki bírót kérte fel.

Dr. Kálniczky Géza következő nagy és osztatlan figyelemmel hallgatott ismertetést olvasta fel:

„Tisztelt közönség!

Az utolsó években alig van kérdés, mely jobban foglalkoztatta volna a szakembereken kívül a nagyközönséget is, mint a gyermekvédelemre, meg a fiatalok bűnösökre vonatkozó törvényhozás és társadalmi tevékenység. A nagyobb irodalmi munkák; az emberbaráti egyesületek kiadványai; a különböző folyóiratokban és hírlapokban megjelent cikkek; méltatták már e tekintetben sokszor a törvényhozás és végrehajtó hatalom intézkedéseinek pótlására szolgáló társadalmi törekvések horderejét.

Midőn azonban a patronage egyesületek megalakításában megnyilvánuló mozgalom hullamai hozzánk is elértek és az igazságügyi kormány fel akarja a magasabb állami célok elérésére használni a társadalom sok helyen még szunnyadó erejét: természetesnek mutatkozik, hogy épen az igazságszolgáltatás valamelyik tagja ismertesse meg a vonatkozó törvények és rendeletek főbb irányelveit, a társadalommal s az államszervezettel kapcsolatban.

Engedjék meg, hogy a büntetőjogi vonatkozásokból kiindulva, Montesquieunek oly sokszor idézett szavaival kezdjem az ismertetést: „Az embereket semmi sem érdekelheti annyira, mint a büntető törvényhozás”, mondja a híres tudós és csakugyan a büntetőjog függ leginkább össze legfőbb jogainkkal: életünkkel, szabadságunkkal, becsületünkkel, vagyonunkkal. De az országnak is legfőbb érdeke, hogy a lakosság a bűncselekmények megelőzésére és megfelelő büntetési rendszerek megalakítására.

A büntetőjogban az utolsó évszázad alatt megnyilvánult humánus irányra most nem akarok kiterjeszkedni; csak arra a családokra akarok rámutatni, a mely sok tekintetben a büntető jogászokat, sőt a nagyobb látókörrel bíró laicus közönséget is érte.

A múlt évszázad első felében különösen általános volt a nézet, hogy a büntetések humánussága dacára, a népoktatás általánosság té-

tele megakadályozza majd a bűnözési hajlamot. Azóta az oktatás terén óriási haladás történt és mégis a bűnösök száma nemhogy kevesbedett volna; de egyes bűncselekményeknél a fiatalok között is — különösen nagyobb városokban és azok környékén — aggasztóan emelkedett. Megszilárdult az a nézet, hogy nagyobb gondot kell fordítani a bűnösök lelki állapotára; egyéni tulajdonságaira; a büntetés javító hatására; a bűncselekmények megelőzésére és bár az olasz iskolának élettani okok és az elmekörtán bevonásával a büntetőjog fejlődésére a nagy hatását eltagadni nem lehet: Lombrosónak a született bűnösökre vonatkozó meghatározását ily általánosságban mégsem fogadhatjuk el. Fejlődjék bármennyire a művelődés; deritse fel a tudomány teljesen a bűncselekmények élettani okait; a bűnösök megjavítása és a bűncselekmények megelőzése azoktól az erkölcsi tényezőktől várható csak, a melyek alkalmasak az emberek lelkületének nemesebbé tételére.

Ez az irány nyilvánult meg a büntető novellának — az 1908: XXXVI. törvényzikknek — megalkotásánál, midőn a törvény a fiatalok számára nézve a büntetéssel kapcsolatban a javítónevelés elérésére törekszik. Kiterjeszkedik a 12 éven aluli gyermekek megjavítását célzó intézkedésekre is; a büntető eljárás alá tartozó 12-18 éves fiataloknál pedig azok értelmi és erkölcsi fejlettségétől teszi függővé a büntethetőséget. Oly büntetésnemeket és a büntetést pótló intézkedéseket hozott be, a melyek előbb nálunk alkalmazva nem voltak. A fiatalok számára nézve külön bíróság jár el és a bűnösök életviszonyait feltüntető környezettanulmányok és egyéb adatok beszerzése útján határozza meg a bíró, hogy az erkölcsi romlás tokáéhoz képest: a dorgálást, próbára bocsátást, a javítónevelést, vagy a fogházat és államtogházat alkalmazza-e a kellő védelemben részesült elítéltekkel szemben. A közigazgatási hatóságok elé állított terheltekre is megfelelő alkalmazást nyernek a törvény intézkedései.

De a büntető törvények nem elégségesek egyedül a magasabb állami célok elérésére, a melyek a bűncselekmények megállításához fűződnek. Minden oly társadalmi, vagy állami tevékenység, mely a nyomor enyhítését, az emberek munkára szoktatását, a könnyelmű életmóddal való szakítást, az alkohol elleni védekezést és az emberek lelki nevelését célozza: közvetve a bűnözési hajlamok kiirtására és a bűncselekmények megelőzésére is szolgál.

Érezte ezt a törvényhozás, mikor az 1901: VIII. t.-cz. és az 1901: XXI. t.-cz. által szabályozott gyermekvédelemmel, a gyermekmenhelyek felhasználása mellett, — a büntető novellát összhangba hozni igyekezett; másrészt bevonta a büntető eljárás tényezői közé a társadalmi tevékenységet.

A próbára bocsátott; a feltételeken szabadlábra helyezett; vagy a javító és letartóztatási intézeteket végleg elhagyó fiatalokkal szemben; de egyáltalán a züllésnek kitétt gyermekek és fiatalokkal szemben: szükséges felügyeletet gyakorolni, hogy azok a veszélyes környezetből kiragadva, becsületes életet kezdjenek és ha gyengébb akaratúak, vagy esélyesebb értelmiképességük folytán ingadoznak, pártfogóik által az erkölcsiség útján megtartásnak.

Az 1907. évi 60000 sz. belügyminiszteri rendelet az erkölcsi romlás veszélyének kitétt 15 éven aluli fiatalok számára az állami gyermekmenhelyekbe való szállítást rendelvén el, ezt az intézményt még közelebbi összeköttetésbe hozta a büntető eljárással.

Az állam azonban minden oldalról igénybe véve, a züllésnek indult gyermekek és fiatalok elhelyezésére elegendő intézettel nem rendelkezik: azonkívül az ily intézetekben nemlévőkre nem is gyakorolhatja a felügyeletet oly módon, mint azt az emberszeretet szolgálatában álló társadalom teheti. Viszont a társadalom erőinek összetömörülése is szükséges, hogy a sok kitartható igénylő céltudatos működés eredményre vezessen.

Igy jöttek létre az egyes emberbaráti egyesületek, a melyek közül az országos gyermekvédő ligának, az általa fenntartott intézetekkel, a működése oly áldáshozó a patronage ügy fejlődésére. Külön patronage egyesületek már az 1910. év január első napja előtt is alakultak a

züllésnek kitétt fiatalok feletti felügyelet gyakorlására és a rabsegélyző egyesületek működésének átvételével általában a bűnösök megjavítására. Az 1910. év azonban a patronage egyesületekre nagy jelentőségű; mert akkor léptek életbe a büntető novellának a javítónevelésre vonatkozó rendelkezései. Az állam által a társadalom bevonásával felállítottak a kiskorúakra felügyelő hatóságok, a melyek egyik célja az erkölcsi romlás veszélyének kitétt gyermekek és fiatalok védelmére a patronage egyesületek szervezése.

Ezek az egyesületek előbb leginkább telekezeti alapon létesültek; de amikor az igazságügyi kormány felekezeti és osztálykülömbőség nélkül igyekszik a javítónevelés tökéletesebbé tételére végett az egész magyar társadalmat egyesíteni: kicsinyes az a feltevés, hogy ez a mozgalom valamely felekezeti célját szolgálja. Bármily nézetünk legyen is a különböző vallások dogmaticus iránya és az államhoz való viszonya felől; jelenleg nem nélkülözheti az állam azt a hatalmas erőt, amelyet az egyházak az emberek erkölcsének a javítására és ezzel a bűncselekmények megelőzésére képviselnek. A patronage egyesületeknél különben gondoskodva van, hogy minden gyermek és fiatalok felett a felügyelet a saját vallása szellemében történjék. E célból a nálunk létesítendő patronage egyesületnél vallásfelekezeti szerint külön szakosztályok vannak tervbe véve.

Az alkotási vágygal mindig szemben állt a kételkedés az emberek között. Most is lesznek sokan, a kik kevés sikert jósolnak, különösen a vidéken az egész társadalmi mozgalomnak. En kedvezőbb véleményű vagyok országunk társadalmi felől. Különösen a mi városunk és megyénk, a mint számos egyesületünk mutatja, mindig fogékonysággal bírt oly intézmények iránt, a melyek az emberszeretet és közjótékonyosság szolgálatában állanak.

A gyermekmenhely tisztviselőin; az orvosokon; a bíróságok, ügyészség és közigazgatás tagjain; a fiatalok védelme által oly üdvös működést kitejtő ügyvédi karon kívül; még talán hálásabb szerep jut a patronage körül az erkölcsi fejlődésre oly nagy hatással lévő lelkészeknek; tanítóknak; a fiatalok részére munkát nyújtó földbirtokosoknak, iparosoknak, és kereskedőknek: szóval mindazoknak, kik fogékonysággal bírnak a társadalomnak az emberszeretetben megnyilvánuló törekvései iránt.

A nőknek és az általuk fenntartott jótékony egyesületeknek az erkölcsök javítására irányuló hatását az igazságügyi kormány különösen is igénybe akarja venni: a mikor az elzülles veszélyének kitétt leányokra nézve a felügyeletet a nők részére tartja fenn. A mi hölgyközönségünknek a jótékony terén eddig kitejtett áldáshozó működését tekintve: jogosult a remény, hogy a társadalmi védelemben való részvételük lényegesen hozzá fog járulni a patronage intézménynek a megszilárdításához.

Tisztelt közönség! Ismertetésemnek a végére értem. Az elmondottak jórésze sokak előtt már nem volt újság; de ha kis mértékben is hozzájárult a patronage ügy iránt az érdeklődés felkeltéséhez: nem végeztem hiába való munkát.

A gyermekek és fiatalok társadalmi védelmének nálunk nagyobb jelentősége van mint más országokban. Magyarország a történelmi alakulások folytán, oly különleges viszonyok mellett áll beékelve más nemzetek között, hogy minden társadalmi mozgalomnak, vagy törvényhozási intézkedésnek, mely nemzeti fejlődésünket előmozdítja, kétszeres fontossága van egy erős egységes magyar állam kiépítésére. (Már pedig, ha a gyermekek és fiatalok veszélyeztetett részét a nagy nemzeti munka számára megmentjük: közelebb hozzuk a nemzetet a gazdasági önállóság céljához. A patronage egyesületek felvirágzása esetén elmondhatjuk, a mit egy német tudós mondott az északamerikai egyesült államokban a fiatalok érdekében kifejtett társadalmi és állami tevékenységről, hogy az: „valóban a nemzeti erőfejlesztés, a nemzeti vagyon gyarapításának a munkája.”

Bár csak a nálunk megindult mozgalom azt eredményezné, hogy a rimaszombati patronage egyesület, a kezdet nehézségeit leküzdve, mint az országos patronage szövetség számottevő tagja szerepelne az év őszén Kassán megtartandó kongresszuson.

A gondosan megírt, szép felolvasásért *Kolbay* Sándor fejezte ki az értekezlet elismerését és köszönetét.

Az értekezlet egyhangulag kimondta ezután a patronage egyesület megalakítását és az előkészítő bizottságba a kandidáló bizottság javaslata alapján beválasztotta a következőket:

Baksay József, dr. Baksay Dezsőné, Bekény Béla, Benyó László, dr. Bleyer Leoné, Braun Zsigmondné, Bornemisza László, Boczkó Dániel, Bodor István, Cseh István bíró, Cseh István közgyám, dr. Csernay Dánielné, dr. Czinzer Miksáné, Czinke István, Dickmann Lászlóné, Eperjessy József, Fekete Pál, dr. Fodor Béla, dr. Forneth Gyula, Gaál Emilné, Gede Istvánné, Geduly Gézáné, id. Gyürky Pál, Gróssinger Miksa, dr. Heinrich Béla, özv. Illés Gyuláné, ifj. dr. Institórisz Endréné, dr. Kálniczky Géza, dr. Kármán Aladár, Kathona Géza, Kern Adolfné, Komáromy István, Kovách Géza, dr. Kovács László, Kubinyi Andor, özv. Kubinyi Aladárné, Lengyel György, Lévai Izsóné, dr. Lichtschein Adolfné, Lovass Árpád, Loysh Ödönné, dr. Löcherer Tamás, Lukács Géza, Lukács Gézáné, Madarász Pál, özv. dr. Marikovszky Istvánné, Marikovszky Géza, Matolcsy Pál, Máriássy László, Medveczky Sándor, dr. Meskó Miklós, dr. Mészáros István, Mészáros Istvánné, Molnár József, Molnár Józsefné, Percz Samu, Pékh József, Pogány István, id. Rábely Miklós, özv. Ragályi Gézáné, dr. Ráróssy Gyula, Samarjay Jánosné, Saxinger Ottóné, Schulhof Pál, Singer Leó, Szabó Elemérné, Szabó István, Szabó Józsefné, Soós Gyuláné, Soós Ferencz, Szakall Vincze, Szakall Andrásné, Széman Endre, Szombath György, Terray István, Tóth Béláné, id. Törköly József, dr. Wallentinyi Dezső, Varga Lajos, dr. Weinberger Rezső, Weisz Dávidné, dr. Veress Samu, dr. Zehery István és Zsuffa Kálmánné.

Az értekezlet *Bornemisza* László főispán lendületes felszólalásával és *Kolbay* Sándor zárószavaival ért véget.

Széljegyzetek.

Doktor ur! Egy mulatságos angol, *Buckle* az indiai kulturát a rizsevésből akarja magyarázni. Mit szól ön ahhoz, hogy ha a fejlődés hívei e példán fölbuzdulva, a jövőt meglepő eshetőségekkel rajzolják meg és azt találják mondani, hogy sok ezer év múlva a káposztából kecske, a zabból ló, a kukoricából disznó, a csalamádéból bivalykultura lesz? Ennek a társadalmi körtünetnek mi volna a neve?

— Angolkór!

Köszönöm . . . Doktor ur! Mi az, hogyha a természetszerűleg, önkéntnyilvánuló elismerést nélkülözők, ezt mesterségesen csikarják ki embertársaiktól?

— Veszületett gyengeség!

Helyes . . . Doktor ur! Minek nevezi ön az elbizakodott „tudomány” tudatlanságát a lét kérdéseivel szemben; érzéketlenségét a magasabb eszmék iránt és tehetetlenségét az állati ember megfékezésében?

— Ideggyengeségnek!

Igaz! . . . Doktor ur! Mikor a nemzetbol-dogító szónokok azzal a vakmerőséggel tola-kodnak a félrevezethető nép elé, mely vakmerőség csakis felületességből származhatik és téves eszméik szenvedélyes, romboló terjesztőivé válnak és nyomában látjuk az értelmi, erkölcsi lazulások folyományaként a társadalmi elváltozások ijesztő botlásait, kegyetlenségeit, lelketlenségeit, akkor?

— Az ilyen szónokok roncsoló toroklobban szenvednek, hallgatóik pedig terjedő hűdéses elmezavart kapnak!

Kitünő . . . Doktor ur! A gögös önteltség rövidlátó. Nem lát ez senkit, csak magát. S mivel az önismeret szikrányi porcikájával sem bír, az alázatnak talán még a nevét sem ismeri. Így történhetik meg azután az, hogy az egész világot magához rántja csak azért, hogy a saját kicsinységéhez lefokozott világot őt nagy-nak ismerje! Az ilyennek semmi sem szent csak ő, semmi sem nagy csak ő, senki sem okos csak ő, senki sem író [csak ő, senki sem tudós csak ő! Csak azt szeretném tudni doktor ur, hogy ha az ilyen ember hánykolódik, szinte ész nélkül kritizál, bírál és a közfelfogással csak

azért száll szembe, hogy a magasabban „ítélni képes, erejét mutassa, pedig valójában képtelen a tárgyilagosságra: mi baja lehet neki? Rángó göresei vannak!

Nagyszerű . . . Doktor ur! A tulmodern elpuhult világ a szerelmet teszi az élet középpontjává és sok intézmény fokmérőjévé. Az élet felsőbb tizezrei, kik az elnyomott rétegek fölött hűsen, ringatóan fodrozódó hullámokon siklanak: a szerelem révén vezetnek mindent. A munkát, politikát, tőkét, tudományt és irodalmat és különösen az irodalmat, mely a szerelmet a „költészet összes varázsával veszi körül.” Azért panaszkodik *Tolstoj*: „a perverz nyugati írók az okai annak, hogy a dolognak természetes rendje fölfordult.” Mi ez?

— Ez szervi szívбай, mely a társadalomnak sok bajt fog még okozni.

Doktor ur! Néha beválik a költő szava, hogy hol nem győz az okkal, vágj közbe botokkal. Megesik, hogy az „elv” ellenlábasa a mindkét részről érvfogyás híjján, a végső argumentumot az ököre bízzák. Mikor a bizonyító erő végső s bizony sok embernél csak e téren kifejlődött foka az ökölbe szorul s a nemes viták színtere áthelyeztetik a „pofák” borotvált vagy borotvátlan területére. Szóval megeshetik, hogy tudományos, politikai elvi ellentételek pofozkodnak. Mi támad ilyenkor?

— Roszindulatu daganat a jobb vagy bal pofán!

Remek doktor ur, remek! Ajánlom magamat!

Hirek és vegyesek.

Olvasóinkhoz. Tisztelettel felkérjük lapunk mindazon olvasóit, kik még az előfizetést meg nem újították, avagy hátralékaikat ki nem egyenlítették, hogy úgy az előfizetést megújítani, mint a hátralékos előfizetést kiegyenlíteni sziveskedjenek. Tisztelettel

a „GÖMÖR-KISHONT” kiadóhivatala.

Ováció a főispánnak. Mint vezető helyünkön megemlékeztünk, *Bornemisza* László főispánt a most megtartott megyebizottsági közgyűlésen a vármegye közönsége igen szép és emlékezetes ovációban részesítette. Azonkívül többen magánlakásán is felkeresték és üdvözölték. A főispán ez alkalomból jó barátait meghívta ebédre. Erdemesnek tartjuk feljegyezni, hogy 1886. márczius hó 29-én, midőn ezelőtt 25 évvel a főispánt alispánvá választották, 152-en szavaztak reá, ezen 152 megyebizottsági tagból ma már csak 36-an élnek. Ezek közül pedig 10-en voltak jelen az ebéden. Az ebéd igen vig hangulatban folyt le és sikerült felköszöntöket mondottak: a házi gazda, báró *Hámos* László nyug. főispán, *Fáy* Gyula volt főispán, *Szentiványi* Árpád orsz. gyűl. képviselő, *Hevessy* Bertalan és *Mihalik* Dezső.

Sipeki Balás Lajos megyés püspök V. számu körlevelében néhány pápai rendeletet és elvi jelentőségű vall. és közokt. miniszteri döntvényt közöl a kántortanítói párbér behajtásáról, valamint az iskoláknak tanszerekkel való ellátásáról. — Pályázatot hirdet a rozsnói kórházi gondnoki (lelkési) állásra ápril 15. határnappal. Majd kegyeletes szavakkal emlékezvén az elhunyt *Fábián* Ferencz kanonokról, valamint *Gramantik* Valentin volt nyug. rozsnói egyházmegyei papról, körlevelét egyházmegyei hírek közlésével zárja. Ezekből kiemeljük, hogy a püspök dr. *Véner* Pál rozsnói kanonokot egyházmegyei főtanfelügyelővé nevezte ki és a rozsnói pleb. hivatal ideiglenes vezetésével megbizta; hogy *Gazdik* Károly veresközi plébánost a garami kerületben alesperessé tette és *Simon* Imre Csoltó új plébánosát e hivatalába beiktatta.

Püspökválasztás. A tiszai ág. ev. egyházkerület püspöki állására a pótválasztásra márczius 24-ig adták be a szavazatokat, s 26-án felbontotta azokat a bizottság. Beadatot 367 szavazat s *Terray* Gyula rozsnói főesperes, helyettes püspökkel szemben 59 szavazattöbbséggel *Geduly* Henrik nyiregyházi főesperes, egyházkerületi főjegyző választott meg püspökké.

Bírák és ügyészek egyesületének ülése. Az országos bírák és ügyészek egyesületének rimaszombati osztálya márczius hó 27-én

Kolbay Sándor törvényszéki elnök — mint társelnök — elnöklésével tartotta ülését, melyen az osztály tagjai csaknem teljes számmal megjelentek. *Kolbay* elnök a megjelentek üdvözlése után bejelentette, hogy új tagokként: *Kun* Aladár és *Smál* Gyula léptek be. Dr. *Musotter* Miklós titkár kegyeletes, meleg szavakkal emlékezett meg az osztály elhunyt elnökéről: *Kubinyi* Aladáról, ki az osztály megalakítása és vezetése körül nagy érdemeket szerzett. Emlékét jegyzőkönyvben megörökítette az ülés. — A számvizsgálóbizottság jelentésének tudomásul vétele után a felmentvényt a pénztárnoknak megadták, a költségelőirányzatot megállapították és dr. *Kálniczky* Géza indítványára a pénztárnoknak és titkárnak elismerést és köszönetet szavazott az osztály buzgó fáradozásaiért. Ezután az elnökválasztás következett, melynek tartamán *Kálniczky* bíró vette át az ülés vezetését. *Cseh* István bíró indítványára az osztály vezetésében eddig is kiváló munkásságot kifejtett *Kolbay* Sándor társelnököt egyhangú lelkesedéssel elnökké választották, társelnökké pedig dr. *Musotter* titkár indítványára *Cseh* Istvánt választották. A bizalomért az új elnökök meleg köszönetet mondtak. — A számvizsgálóbizottság újra megválasztott. Dr. *Musotter* titkár ezután előterjesztette, hogy az igazságügyi kormány által kilátásba helyezett szervezeti törvény remélhetőleg mielőbb a megvalósulás stádiumába lép s kívánatos volna hogy a törvénybe beillesztessék az első folyamodású bíróságoknál és ügyészségeknél az *automatikus előléptetés*, melylyel eleje vétetnék az előlépések terén elég gyakran tapasztalható aránytalanságoknak. Ezen intézkedés törvénybe illesztése a bírói függetlenség szempontjából is szükséges. Az osztály a javaslatot készséggel tette magáévá s az egyesület igazgatóságát megkeresi, hogy az igazságügyi kormánytól ez ügyben javaslatot tegyen.

Esküvő. Dr. *Soldos* Béla vármegyei másodjegyző tolyó április hó 10-én hétfőn tartja esküvőjét *Máriássy* Lilikével, *Máriássy* László megyei árvászeki h. elnök és neje *Farkas* Erzsébet kedves leányával.

Uj lelkész. Özörény község ref. hívei az elhalálozás folytán megüresedett lelkészi állásra, nagy lelkesedéssel és egyhangulag *Deisy* Sándor páskaházi fiatal lelkész és kitünő szónokot választották meg.

Eljegyzés. *Krizsó* Tamás helybeli fogházfelügyelő kedves és magasműveltségű leányát: dr. *Krizsó* Jolán mármaroszigeti felsőbb leányiskolai tanárnőt husztvékor jegyzi el V. *Balázs* Pál mármaroszigeti királyi törvényszéki vizsgálóbíró.

Szervező bizottság ülése. A helybeli patronage egyesület szervező bizottsága holnap — hétfőn — délután 3 órakor a törvényszék tárgyalási termében ülést tart.

Kinevezés. A földmívelésügyi miniszter *Fábián* Béla nyustyai segéderdömérnököt m. kir. erdömérnökévé nevezte ki. A kinevezés híre lapunk múlt számából tévedésből kimaradt s most pótoljuk.

Kaszinó-estély. Több családi körülmény folytán a tegnapi tervezett kaszinó-estély f. hó 8-ra halasztott, mely alkalomra már számosan ígérkeztek. Ezzel ismét felfognak éledni a régi kedélyes, házias jellegű kaszinó társasestélyek.

Áthelyezés. A m. kir. pénzügyminiszter — mint értesülünk — *Tóth* Mihály szolnoki pénzügyigazgatósági segédtitkárt az itteni pénzügyigazgatósághoz helyezte át.

Virágvasárnapi „Passió”-ének. A nagyhét kezdőnapján: Virágvasárnapon a 10 órakor kezdődő isteni tisztelet folyamán „Passió” vagyis Jézus szenvedését leíró vegyes karének lesz a helybeli kath. templomban. Olvasóink jó része tudja, hogy a Passiót minden évben alkalmi énekkar énekelte. Ez a kar az idén bővült s így az ez idei Passió ének magas színvonala, tölemelő hatásának ígérkezik. A kar tagjai a következők: *Kolbay* Sándorné, *Rábely* Kata, *Beliczky* Böske, *Kolbay* Sárika (soprán), *Illés* Ilona, *Majthán* Mariska, *Rábely* Etta, *Kmetty* Hermin, *Zsuffa* Rózsa (alt.) *Horváth* Gyula, *Miskolczy* Lajos, *Vall* József (tenor.) *Gelley* Andor, *Kovács* Zsigmond, *Stolcz* Zsiga és *Takács* János (bass). Karvezető: *Traum* Péter segédlelkész.

Névváltoztatás. *Lövy* Gyula csetneki illetőségű, ugyanottani lakos családi nevének

Lenkeire kért változtatását a belügyminiszter megengedte.

Kinevezés. A magy. kir. belügyminiszter dr. *Heinrich* Béla orvostudort, a rimaszombati magy. kir. állami gyermekmenhely vezetésével megbízott igazgató-főorvost a VIII. fizetési osztály 3-ik fokozatába való besorozással ezen intézet végleges igazgató-főorvosává nevezte ki. A kinevezés széles körökben őszinte örömet kelt, mert a fiatal orvos állását eddig is teljes buzgósággal, kiváló szakképzettséggel és ügyszeretettel látta el, s mint a gyermekvédelem nemes eszméjének egyik lelkes előharcosa minden igyekezettel az intézmény tökéletesítésén fáradozik s tudását és ismereteit igyekszik felhasználni arra, hogy a gyermekvédelem iránt a hivatott körök és a társadalom érdeklődését felkeltve a nemes cél javára a rokonszenvet és támogatást minél szélesebb körökben biztosítsa. Az igazgató-főorvos a hivatalos esküt márczius 31-ikén délután tette le *Bornemisza* László főispán előtt.

Eljegyzés. *Bodnár* Mátyás, a Rimamurány-Salgótarjáni vasmű részvénytársaság somsálybányai élelmezési üzletkezelője eljegyezte *Damrély* Mariskát Nagyrőczén.

Gondnoksági ülés. A rimaszombati állami elemi iskolák gondnoksága *Lukács* Géza elnökle alatt a városháza tanácstermében f. hó 27-én délután ülést tartott, melynek legfontosabb tárgya az iskolák költségvetéseinek tárgyalása volt. E költségvetésekben ugyanis a vallás és közoktatásügyi miniszterium a hittani órákat s a hitoktatók díjait lejjebb szállította az eddiginél. A gondnokság a régi költségvetések visszaállítását céljából részletesen megokoló feliratot terjeszt fel a miniszteriumhoz. Az ülés végén dr. *Cziner* Miksa gondnoksági tag letette a hivatalos esküt.

Halálozás. Városunk egyik régi polgára: *Kondek* József, a volt *Kondek-fürdő* tulajdonosa hunyt el márczius 30-án 76 éves korában hosszas betegség után.

Megbízás. A magy. kir. belügyminiszter a szegedi magy. kir. állami gyermekmenhelynél a másodorvosi teendőket ellátásával dr. *Kardos* Géza orvostudort, *Kohn* Adolf helybeli kereskedő törekvő és képzett fiát bízta meg.

Felolvasó ünnepély. A helybeli katolikus olvasó-egylet ma április hó 2-án délután 4 órakor felolvasó ünnepélyt rendez a következő műsorral: „Az ember nemes levele.” *Irta* s felolvassa *Horváth* Zoltán főgimnáziumi tanár. — „Legenda.” Szavalja: *Rábely* Etta. „Salve Regina.” Trauma Péter s. lelkész harmónium kísérete mellett éneklük: *Kolbay* Sándorné és *Rábely* Kata. — Az érdeklődőket szívesen látja az Elnökség.

Adókiivetési munkálatok. Az 1911—1912-ik évekre szóló III. oszt. kereseti adókiivetés munkálatai már megkezdődtek, s az adatok összeállításával *Jakab* János, p. ü. fogalmazó van megbízva.

Iskolabezárás. A helybeli állami elemi fiúiskolákat s az állami polgári leányiskolát márczius hó 27-én az újabbán előfordult vörheny esetek miatt a tisztí orvos véleménye alapján a hatóság április 19-ig terjedő időre bezárta.

Helyreigazítás. Lapunk múlt számában a városi közgyűlésről szóló referatába hiba csuszott be, amennyiben a számvizsgáló bizottság tagjai közé tévedésből a *Jaczkó* Pál neve került a *Soós* Ferencz neve helyett, ki a számvizsgáló bizottságnak már régi érdemes és buzgón működő tagja. A tévedést ezennel rektifikáljuk.

Elítelt párbajozók. A helybeli kir. törvényszék márczius 29-én tartott főtárgyaláson *Tornaljay* Istvánt és *Haas* Gézát, kik f. évi január 21-én kardpárbajt vívtak elítélte párvialdal vétsége miatt és pedig előbbi 3 napi, utóbbi 2 napi államfogházra.

Köszönetnyilvánítás. Mindazoknak, a kik szeretett kis leányunk jobblétre költözése alkalmával részvétüknek jelét adták és fájdalomunkban vigasztalni igyekeztek: ezuton halás köszönetünket fejezzük ki. A boldog feltámadás és viszontlátás reményében.

Horváth Zoltán és neje Diószeghy Ilona.

Hitközségi közgyűlés. A helybeli rk. autonóm hitközség hitközségi közgyűlése f. hó 9-én (virágvasárnap) d. u. 3 órakor a kath. olvasóegylet nagytermében lesz megtartva. A gyűlés tárgya az egyháztanács, valamint a hitközségi képviselőtestület tagjainak megválasztása.

Műestély. A helybeli általános ipartestület nyugdíjgyesülete márczius hó 26-án alapítókéje gyarapítására fényesen sikerült műestélyt rendezett a „Hungária” nagytermében, mely zsufolásig megtelt válogatott közönséggel. Nem csoda, hogy a közönség már hetek előtt elkapkodta a jegyeket, mert hiszen a látszólag rövid program sok élvezetet ígért. A műsor megváltoztatásával első szám egy egyfelvonásos kedves bohózat volt: „A féltékenység.” Ebben *Kardos* Elemér (Balázs mérnök), *Rábely* Etta (felesége), *Kovács* Dezső (Makár Béni), *Jellinek* József (Pista inas), *Soós* Gizike (Juczi szobaleány) játszottak. Mindenik szereplő kitűnően oldotta meg feladatát, meglepő otthonossággal mozogtak a színpadon. *Rábely* Etta a fess féltékeny feleség, *Soós* Gizike a takaros szobaleány szerepében igazán pompás alakítást mutatott be. A férfiak közül kivált *Jellinek* József, ki az inas szerepében remekelt. Megannyian jól megérdemelt tapsvihart arattak. Az agilis rendező szintén elismerésre és dicséretre méltó munkát végzett. — A darab után *Máthé* Jenőné cabaret apróságokat adott elő nagy hatással, élénk tetszést keltve. Apró, ügyes kis verseket adott elő mély érzéssel; különösen tetszett az utolsó költemény művészi előadása. Az est egyik kiváló mozzanata volt: *Beliczky* Böske szereplése. Egy bájos soubrett aranyos jókedvével, elragadó temperamentumával, igazi művészettel adott elő két dalt, óriási hatást keltve. Sehogy sem akart belenyugodni a közönség, hogy kedvence: a bájos Bösike úgy fukarkodott a ráadásal. Elhallgattuk volna reggelig is édes csicsérgését, elnéztük volna akár meddig könnyed, élénk mozdulatát. Dalaihoz kitűnő, dicséret kísérettel szolgált *Oláh* Gyula zenekara a következő szám: *Báthly* Zoltán tilinkó játéka volt. Az egyszerű kis tilinkón mély érzéssel, hatásosan adott elő néhány magyar dalt, kár, hogy a hegedűkíséret elmaradt; úgy jobban érvényesült volna a szép tilinkó játék, melyet a közönség megújrazott. *Tóth* János volt a következő szereplő, ki néhány *Farkas* és *Ady* verset szavalt élénk figyelem és nagy tetszés mellett. Ráadásul a közönség zajos kívánságára két hatásos dalt is adott elő szépen, mély érzéssel, kellemesen csengő hangon. Őt, valamint a következő szereplőt: ifj. *Rábely* Miklóst is *Jellinek* József kísérte zongorán. A *Rábely* Miklós megjelenése frenetikus tapsra ragadta a közönséget. Szoknyanadrágban jelent meg s erről adott elő egy pompás kuplét. Mondani sem kell, hogy élénk derűtséget keltett s a közönség kétszer is megújrazta az ügyes szereplő dalait, melyek igen tetszettek. A közönség jó része a sikerült estély után a reggelig tartó táncmulatságon is ott maradt, s folyt vígan a táncz csapongó jó kedv mellett.

Kórházi kimutatás. A rozsnyói Kósa-Schopper nyilv. jellegű róm. kath. kórház 1910. évi működéséről szóló kimutatást dr. *Ruber* József kórházi igazgató állította össze. A kórházban ápoltak 940 beteget, azok közül gyógyult: 604, javult 143, gyógyulatlanul elbocsátott 43, meghalt 59, visszamaradt: kórházban 1911-re 91 beteg. A betegségi kimutatást dr. *Auerbach* Lajos kórházi osztályorvos állította össze. Műtét 121 végeztetett. Ezek közül 93 gyógyult, 16 javult, 1 nem gyógyult, 2 meghalt, 9 további ápolás alatt maradt. A kórház felügyeletét végző kórházi bizottság elnöke dr. *Podracsy* István címzetes püspök, nagyprépost.

Segély. A helybeli kereskedő tanulók tantolyama részére a közoktatási kormány a folyó évre 200 korona segélyt utalványozott ki. A kereskedő tanulók vasárnapi oktatása ugyanis nehezen tejeszthető a kívánt fokra anyagi és erkölcsi segítség hiján. Most némi kép támogatni kívánja a miniszter a hasznos és nemes célt szolgáló intézményt.

Igazgatósági ülés. A kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága múlt vasárnap 26-ikán ülést tartott id. *Rábely* Miklós elnöklésével. Az ülésen betegsegélyezési és kártaláni-

tási ügyekről reterált *Molnár* Lajos igazgató, majd tárgyalták a tisztviselő-állások rendszerezésének ügyét, melyre nézve az igazgatóság kiküldi az elnököt és igazgatót, hogy az országos pénztárnál személyesen járjanak el. Az ülésen még több vegyes folyó ügyet tárgyaltak.

Kinevezés. A pénzügyminiszter *Kandra* István helybeli állami adóhivatali díjnokot, adóhivatali díjas gyakornokká nevezte ki jelenlegi állomáshelyén való meghagyással.

Az országos balneologiai egyesület XXI-ik kongresszusára, mely márczius 31-én vette kezdetét Budapesten, városunkból *Molnár* József ügyvéd, a csizi jód-brom gyógyfürdő r. t. igazgatóságának elnöke vett részt.

Eretlen tréfa. A Losonezon február hó 21-én országgyűlési képviselővé választott *Hazai* Samu hovádelmi miniszter megválasztása ellen e héten petíciót adott be valaki a Curiahoz. Az egész eljárás egy csiny képét mutatja, mert a petíció aláírói között hirszerint 13 *Kohn* Móríc van, s a leglényegesebb kellek: a 3000 korona biztosíték hiányzik a petíció mellékletei közül. Természetesen ad acta tette a kuria a beadványt.

Hitközségi gyűlés. A helybeli izraelita hitközség képviselőtestülete márczius hó 27-én *Weisz* Dávid elnöklésével ülést tartott, melyen a számadásokat megvizsgálták, a költségelőirányzatot tárgyalták, a hitközség alkalmazottainak drágasági pótlékot szavaztak meg, s az évi redes közgyűlés határidejéül: április 16-ika vasárnap d. e. 10 óráját állapították meg.

Ifjusági kirándulás. A főgimn. ifjúságából 10—12 növendék négy tanár vezetése alatt jövő héten indul el a dalmát partokra és Boszniaiba 12—14 napra tervezett társas kirándulásra.

Halálos földomlás. *Vodenszki* András Spissák és *Czech* Márton szirkai lakosok márczius 25-én a vashegyi bányában földomlás folytán meghaltak. Bonczolásuk 26-án volt.

Befult a fürdőbe. Hárskuton múlt hó 28-án *Utter* József 9 hónapos csecsemő szülei gondatlanúsága folytán fűrésztés közben megfuladt. Bonczolása 27-én volt.

Elfogott katonaszökevény. *Oláh* Guran oszgyáni oláhvezény, *Bodnár* János és *Rafael* András álnevek alatt kóborolt s ez utóbbi néven *Rozsnyón* 1910. évben be is sorozták katonának. De ezredéhez be nem vonult s mint katonaszökevényt m. hó 29-én letartóztatták s a rimaszombati kir. ügyészségi fogházba kísérték.

Csőd. A helybeli kir. törvényszéknél márczius 31-ikén *Lopaiszky* Károly tiszolczi czég ellen a csőd megnyitattott. Tömeggondnok: dr. *Weinberger* Rezső helybeli ügyvéd; helyettese: dr. *Türkölly* József.

Nyugtázás. A f. évi márczius hó 25-én tartott ipartestületi nyugdíj egyesület műestélye alkalmával a bevétel volt belépti jegyekből: 911 korona 40 f., félülfizetésekből: 159 K 80 fill., összesen: 1071 K 20 f. — A kiadás volt: 420 K 24 fill. Tiszta maradvány: 650 K 96 fillér.

Halás köszönettel nyugtazzuk a következő szíves felülfizetéseket: *Rodosi* Ignác 30 kor., id. *Rábely* Miklós 7 kor., *Geduly* Géza, dr. *Institóris* Endre, *Derekas* János, *Máthé* Jenő, *Jellinek* Bertalan, *Simon* Mihály, *Csintalan* János és *Vámosy* Sándor 5—5 kor. ifj. *Hizsnyan* Bálint, *Strausz* Mihály, *Nagy* Sámuel és özv. *Szöllőssy* Istvánné 4—4 kor., *Boczkó* Dániel, *Józsa* Áron, *Grosz* Jenő és *Takács* János 3—3 kor., *Varga* Lajos 2 kor. 80 fill., özv. *Enyedy* Miksáné, *Miskolc* Lajos, *Hlozek* János, *Csillag* Mór, *Reisz* József, *Better* Hubert, *Ferenczy* József, *Hizsnyan* Béla, *Józsa* Ignác és *Horváth* György 2—2 kor., *Kuchta* Dániel 1 kor. 80 fill. *Izsák* Sándor, *Tausek* Gusztáv, *Schalk* Sámuel, *Asztalos* János, *Szabó* Elemér, *Jakovetz* Alajos, *Rövid* András, *Leeső* Andor, *Gémes* Béla, *Weisz* Manó, *Angyal* István, *Valaszky* Rezső, *Kandra* István, *Tarjányi* Lajos, *Hauser* Antal, *Kovács* Andor, *Teleszniczky* Ede, *Markus* László, *Szöllőssy* János, *Bródy* József, *Stehlinszky* Samu, és *Dickman* Dezső 1—1 kor., *Rábely* Károly, *Lojkó* Pál, *Dániel* Ferencz, *Kozma* Imre, *Ács* József, *Osváth* Árpád, *Hizsnyan* József, ifj. *Uhrin* János, idős *Uhrin* János és ifj. *Suszték* József 80—80 fill., *Bikki* János 20 fill., összesen 159 kor. 80 fill. — *Török* Pál, nyugdíj egylet pénztárnok.

Köszönetnyilvánítás. Mindazoknak, kik feledhetetlen jó édes anyánk: *ö. v. id. Lakatos Istvánné* elhunyt alkalmából részvétüket szóval vagy levélileg fejezték ki s az elhunyt végtisztességétélén megjelentek, ez uton mondunk szívélyes köszönetet. — Rimaszombat, 1911. márczius hó 28.

A hálás gyermekek és unokák.

Csúz ellen nadragulya. A helybeli kir. törvényszék márczius hó 29-én érdekes ügyben ítélkezett F. évi január hó 20-án Mihály Andrásné Boros Mária Derencsényben megbetegedett csúzban, karjait és lábait fájtatva. Orvost nem hívott a környezet, hanem házi-szerekkel próbálta gyógyítani, s elhívták 23-án mikor már a lázas asszony ágyba került, *ö. v. Vevericza Jánosné* szül. Pleva Mária, ki kenegette a beteget és szintén házi szerekkel traktálta. Egyszer hallották, hogy a köszvény ellen már más is nagy sikerrel vett be nadragulyát, s Vevericzáné, Mihály András, *ö. v. Mihály Jánosné* segítségével és Fábrián Sámuelné jelenlétében nadragulyás pálinkát adott a betegnek január 29-én. Az asszony persze még aznap meghalt nadragulyamérgezésben, mit az orvosok boncoláskor megállapítottak. Tettüket nem tagadták, s a bíróság *Kolbay Sándor* elnöklése alatt a *Penyigey* Lajos kir. ügyész beszéde után mind a négy vádlót jogerősen 8—8 napi fegyházra ítélte.

Elítelt váltóhamisító. *Ö. v. Patkó Mihályné* szül. Bán Emilia, egy 34 éves zehere asszony könnyűszerrel jutett pénzhez, mert csak aláírta nagyügyesen 1—2 jómódu zehere lakosnak a nevét a váltóra, s helybeli pénzügyintézetekben gyanútlanul leszámították azokat. Egyszer aztán kísült a turpisság, s a minden hájjal megkent veszedelmes perszóna hurokra került. Márczius 29-én a helybeli kir. törvényszék *Kolbay Sándor* elnöklésével tartott főtárgyaláson ítélkezett a bűnös asszony felett a 18 rendbeli köz- és magánokirathamisítás büntette miatt, azonban ezenkívül még kilencz ügy van folyamatban az asszony ellen. A bíróság két évi és 3 havi fegyházra ítélte a bűnöst, ebből 10 napot a vizsgálati fogság által kitöltöttnek vett.

Érdekes ujtás történt a helybeli vármegyei közkórházban a mult héten. Egy ilyen nagyforgalmu intézménynél ugyanis, hol egy évben másfélezer betegnél jóval többet ápolnak, sokszor nap-nap után operációkat végeznek, igen sok fehérneműre van szükség s ennek mosása, hengerelése, stb. tömördek munkaerőt, sok időt és költséget vett igénybe. Dr. *Löcherer Tamás* igazgató a mult hetekben első sorban a kórház vizzel való ellátásáról villamos erő felhasználásával gondoskodott s a ruhanemű „mangorlását” már régebben a villamos áram közvetítésével végzik. Most a magyar mosóművek gépgyára budapesti részv. társasága által villamos mosó, öblítő és centrifugal facsaró gépet szereltetett fel az igazgató a közkórházban s a gép márczius 30-ikán kezdte meg működését. Érdekes, hogy a mosó, öblítő és facsaró gépben egy óra alatt pld. 45—50 nagy lepedőt lehet kimosni, s öt-hat mosónőnek másfél napi munkáját a villamos gépek segélyével 4—4½ óra alatt három munkaerő felhasználása mellett — el lehet végezni.

CSARNOK.

Pestis.

Jobb előre látni a bajt és védekezni ellene, hogy ha lehet elháríthassuk: mint hogyha váratlanul úgy szakad a nyakunkba, mint a vilámcsapás és azt sem tudjuk, hogy mi az?

Nem volna csoda, ha nem tudnánk felőle, hiszen Európát 1721 óta jóformán megkímélte ez a pusztító járvány és csak a szent énekekben maradt fenn a neve.

„A döghalált és inséget
Tőlünk távoztasd.”

Mert magyarul döghalál, fekete halál, mirigyhalál a pestis neve.

Régebben keresztül vonult ez hazánkon is és imitt-amott olvashatunk róla homályos leírásokat. Például Jókainak egyik törökvilági regényében előfordul olyan eset, hogy a Törökor-

szágból Erdélybe érkező utast lándzsás katonák veszik körül, deszkakerítést vonnak körülötte és ott tartják vesztézárral alatt egypár napig. Vagy szintén nála olvashatunk a dunai hajóknak orsovai vesztézárról. Ezek többnyire a pestis elleni egészségügyi intézkedések voltak.

Mert a pestis ellen mai napig biztos gyógyszer nincs. A tudomány csak annyira haladt, hogy a pestis fertőző bacillusait ismeri. Igaz, hogy a mandzsuri pestist most behatóan tanulmányozzák a japán és európai orvosok, úgy hogy lehetséges, hogy ezt az iszonyu járványt is nemsokára sikerülni fog gyógyítani.

A mostani mandzsuri pestisjárvány azt mutatja, hogy a pestisnek nemcsak egy fajtája van és hogy a mirigypestis még nem is a legborzasztóbb, mert ezt csak közvetlen érintkezéssel vagy rovarok fertőzésével lehet megkapni, míg a Mandzsuriában most pusztító pestist tüdőpestisnek nevezik és ennek csiréit a levegő is elhúrcolja.

A betegség lefolyása nagyon gyors. Rendszeren 3—5 nap múlva éri el tetőpontját s a betegeknek 70—90 százaléka meghal. Mirigyhalál elnevezése onnan van, mert a torok, hónalj és csuklók mirigyei gyulladásba jönnek és rohamosan fejlődő, feketedő keléseket okoznak. Ezért fekete halál is a neve.

Nem lesz érdektelen erről a betegségről régebbi leírásokat is olvasni.

Boccaccio dekameronjában is le van írva az 1348. évi florenzi pestis. Sajnos, hogy a magyar fordító ezt a részt kihagyta a fordításból.

De van egy igen megbízható és hű rövid leírásunk a régi görög világból, Athén fénykorából. Thukydides, a legkitünőbb történetíró írja le a halálvést, a mely ugyan nem egészen a mai pestis, de mintha a tüdőpestishez nagyon hasonlítana. Athén akkoriban háborút viselt Spárta és a déli görög államok ellen és a falusi lakosság mind a városba tódult. A zsufolt városban aztán kiütött a halálvész, a mely Egyiptom felől Ázsián keresztül terjedt el. Krisztus előtt 430-ban és 429-ben pusztított, majd 427-ben újra kitört és egy esztendeig újra dühöngött.

Ezt a betegséget megvizsgálta az akkori leghíresebb orvos: Hypokrates is, de nem írta le. Thukydides leírása azonban olyan fontos, hogy szakemberek véleménye szerint alighanem beszélt a dologról Hypokratessel.

De adjuk át a szót Thukydidesnek:

„Ez az esztendő tehát, mint általánosan el van ismerve, egyéb betegségek tekintetében éppen a legegészségesebb volt, — ha pedig volt már valakinek valamiféle baja, az mind ezen betegségé vált. A többieknek azonban minden előzmény nélkül hirtelen s egészséges állapotukban a fejük égni kezdett, szemeik kivörösödtek s meggyulladtak, a belső részekben a torkuk s nyelvük egyszerre véresre vált, lehetők pedig különös és kellemetlen szagú volt. Erre aztán tüszögés és rekedtség következett, mire rövid idő alatt a mellre szállt a baj és erős köhögést okozott.

Mikor végre a gyomorba fészkelődött és felkavarta, mindenféle néven-nevezendő epehányás állt be, valahányfélt az orvosok ismernek, még pedig nagy kinokkal. A legtöbb beteget ezután még az ökröndőzés is megrohanta, a mi erős göresökkel járt, némelyeket mindjárt a hányás után, másokat meg sokkal később. Kivülről megfogva, a test nem is volt valami forró és nem is volt valami halavány, hanem inkább vöröses, ólomfakó, apró pörösenek — s kelésektől kiütve. Belső része a betegnek ellenben annyira tüzes volt, hogy nem szívelte el a legvkonyabb szövet vagy gyoles takarót sem, csak meztelen kívánt maradni s legörömebb hideg vízbe merült volna.

Sőt voltak is olyanok sokan, a kik ezt megtették, ha nem vigyáztak rájuk és a tisztánba ugrottak, olthatatlan szomjúságtól gyötörtén. S egyforma volt, akár sokat vagy keveset ittak. Képtelenek voltak pihenni és állandó álmatlanság kinozta őket. A míg a betegség erőben volt, nem fogytak meg, sőt a test várakozás ellenére kitarított a nagy szenvedésben, úgy hogy a betegek legjava kilenczed- vagy hetednapra pusztult el a nagy belső forróságtól, mikor még volt némi erejük. Ha pedig ezt kilábalták, a kór az altestbe vette magát, a hol erős gyenyedést okozva, el nem állítható hasmenés támadt belőle és sokan

ettől annyira elgyöngültek, hogy belehaltak; mert fönt kezdve, először is a fejbe fészkelte be magát a betegség és az egész testen végig ment és a kik a legnagyobb veszedelemből ki is menekültek, azoknak nyomot hagyott végtagjaikon. Különösen a kéz- és lábtejet támadta meg, a melyet sokan elvesztettek, mire fölépültek, némelyek még szemeik világát is. Voltak olyanok is, a kiket mindjárt fölgyógyulásuk után végleg elhagyott az emlékeztük, annyira, hogy nem tudtak magukról s nem ismerték fel hozzátartozóikat.

„Mert nincs szó, a mivel általánosabban is lehetne írni ezt a különös betegséget, a mely erősebben, mintsem az emberi természet kibírhathná, megtámadott mindenkit; azonkívül eltérő sajátossága még különösen kiviláglik a következőkből. Az olyan madarak és állatok, a melyek különben az emberi tetemtől nem irtóznak, most, noha bőségben valának a temettelenek, vagy nem bántották, vagy ha ettek belőle, elpusztultak. Bizonyosága ennek pedig, hogy az ilyen madarak eltünése nyilvánvaló volt és sem egyebütt, sem holttetem körül nem voltak láthatók. Ellenben a kutyákon ezt a hatást inkább észre lehetett venni, mivel együtt élnek az emberrel.” (II. könyv, 49. és 50. fejezet.)

Megemlíti Thukydides, hogy ő maga is átment a betegségen és másokat is látott. Igen sokan elpusztultak ápolás hiányában, mert a társadalmi rend fölbomlott, mivel ápolásközben egymástól kapták el a bajt. Nem volt biztos orvosság sem, mert a mi egynek használt, az megártott a másiknak. Nem végezték rendszeren a halottak eltemetését sem és sokan elfásulva nem törődtek többé semmivel, csakhogy az élvezekből kivegyék a részüket.

Az általános bomlásnak és pusztulásnak ez a képe mutatkozott Mandzsuriában is, a hol a családhoz tartozók kilökték az utcára a betegeket.

Mennyivel szebb képet nyújt ezzel szemben azoknak a tudósoknak és hittérítőknél példája, a kik embertársaik baján segíteni akarván, a betegek ápolására és a betegség tanulmányozására odaálltak. A japán és európai orvosok önfeláldozó humanizmusa éppen olyan szép jelenség, mint annak a 300 keresztény hittérítőnek krisztusi cselekedete, a kik a betegség terjedésének meggátlása végett ápolóknak állottak és kettő hián pestisben haltak el.

Hogy a pestis miért támad föl időnként Ázsia keleti részein és miért indul vándoruttra az emberiség irtására? erre a kérdésre Malthus úgy felelt, hogy a túl szaporodott emberiség egyensúlyát állítja helyre az élelmiszerek elégtelenségével. De ez a tétel ilyen formában nem állja meg a helyét. Mert a föld jól megművelve tiszser annyi embernek is elegendő termést nyújtana. Hanem így kell a tételt helyesen beállítani: Az emberiség önzőbb és kapzsibb része magához kaparitja igaz vagy igazságtalan utakon a vagyon tulnyomó részét, úgyhogy e miatt ujkori rabszolgaság, tömegnyomor, pauperizmus áll elő és a nyomorgó tömegek lerongyolt soraiban időnként föltünik pokolbeli bosszúnálló rém gyanánt az emberirtó pestis, helyreállítva az önzésből megzavart egyensúlyt. Hatásos figyelemztetés ez egyuttal a gazdagnak és hatalmasnak, hogy kötelessége gondoskodni a nyomorgók tömegéről, mert különben együtt söpri el mindegyiket a pestis. És mivel Ázsia keletén még kirívóbb ez az ellentét hatalmas és rongyos nyomorult között: ott szokott kezdődni ez a magasabb igazságszolgáltatás.

Fontos dolog még a védekezés szempontjából tudnunk, hogy a pestis a rágesáló állatokra is pusztító hatása, különösen a patkányokra és az egerekre. De azok elpusztulása és menekülése után az emberre kerül a sor. Így például Kanton khinai városban egy pestis kitörése előtt 2—3 héttel iszonyu patkányvándorlás volt s az utcákon mintegy 30 ezer patkány hevert pestisben elpusztulva, mielőtt egy ember megbetegedett volna. Azután a patkányok holttestéről az emberekre hurczolták a bacillusokat a legyek és kitört Kantonban a pestis.

Fontos tanulság gyanánt vonhatjuk ebből le azt, hogy nálunk a falvakban is elszaporodott patkányokat irtassuk ki is hulláikat ássuk el, mielőtt nálunk is bajt okozhatnának és ha valamikor tömegesen pusztulnak ezek az állatok, el ne mulasszuk hulláikat azonnal eltakarítani,

mert a kinn rothadó hulla még a pestisen kívül más betegséget is terjeszthet.

Jó lesz, ha a köztisztasági és közegészségi viszonyainkat rendbe hozzuk, mielőtt a fekete rém határainkhoz érkezik, akkor lehet rá kilátásunk, hogy Isten segítségével a vész elhárul fejünk felül. Mert az Isten nem annak igért segítségét, a ki lomhán, gyáván ölberakja kezeit — hanem a derék, törekvő embernek ígért segítséget, a ki maga is megteszi azt, a mi tőle telik.
X.

Nyílt-tér.

Ezen rovat alatt közöltétek nem vállal felelősséget a Szerk.

Ügyfeleimet és a jogkereső közönséget tisztelettel értesítem, hogy:

ügyvédi irodámat

Dobsináról **Rimaszombatba** (Ferenczy-u. 2. sz.: „Tompá“-szálló helyeztem át. Telefon 38. Tisztelettel

Dr. Henney László

ügyvéd, Dobsina r. t. város volt tiszti ügyésze.

Kiadó üzlethelyiség.

Tornalján, a Fő-tér központján hosszabb időre kiadó egy üzlethelyiség megfelelő raktárral és kellő állványokkal, ugyancsak egy ahhoz tartozó kényelmes lakással. 3-3

Felvilágosítást nyújt a tulajdonos: **Urszinyi Zsigmond** ugyanott.

Hirdetmény.

29. sz. — Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a budapesti kir. járás bíróságnak 1910. évi Sp. VIII. 1930/4. számú végzése következtében Dr. Mihalik Ábris ügyvéd által képviselt Geszti György javára 236 korona 81 fill. erejéig **1911. január 4-én** foganatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 2700 koronára becsült következő ingóságok u. m. lovak nyivános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagyrőcei kir. járásbíró-ság 1910. évi A. 560/3. számú végzése folytán 146 kor. 81 fill. tökekövetelés ennek 1910. évi szept. hó 10 napjától járó 5% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 87 K 98 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig, Jolsván leendő megtartására **1911. évi apr. hó 10. napjának** délutáni 2 órája határidőül kitűzetik s ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Nagyrőce, 1911. márcz. 18.

Holló Arzén, kir. bir. végrehajtó.

UJPÁL ISTVÁN cserepező-mester

Rimaszombat, Mező-utca 24. szám.

Tisztelettel hozom Rimaszombat város és vidéke háztulajdonosai és építőmestereinek szives tudomására, hogy több évi gyakorlat után Rimaszombat városában letelepedvén, magamat önállósítottam és ezentul bárminő tetőfedést eszeréppel, palával, saját nevem alatt teljesítenek; miért is szolgáltatás-készségemet úgy új építkezéseknél, mint javítások vagy átrakásoknál ezennel tisztelettel felajánlom. 3-3

Szives pártfogást kérve vagyok tisztelettel

Ujpál István, cserepező-mester.

: Ifj. HISNYAN BÁLINT :

:-: nagy férfi- és gyermekruha raktára :-: 8-*

Rimaszombat Fő-tér 9. szám. (A „Kaszinó“ épületében.)

Ajánlja dúsan felszerelt férfi- és gyermekruha raktárát a n. é. közönség figyelmébe, hol mindenféle öltözék a legjobb anyagból, kifogástalanul elkészítve, nagy választékban a legmérsékeltőbb árak mellett úgy kész állapotban, mint mértékvétel szerint is kaphatók.

Hölgyek figyelmébe!

Tisztelettel hozom a hölgyközönség szives tudomására, hogy jó hírnévnek örvendő

női kalapüzletemet

május 1-től kezdődőleg a **Szentpétery-utcza** Zwicker-féle házból a volt **róm. kath. iskola emeleti helyiségébe** helyezem át.

Midőn ezt tisztelettel tudomására hozom egyben jelentem, hogy

tavaszi- és nyári kalap- ujdonságaim

megérkeztek és azoknak megtekintéséhez, úgy a vásárolni szándékozó mint az érdeklődőket a jelenlegi mint jóvendőbeli lakásomra ezennel meghívom. — Szives pártfogást kér

özv. Erdélyi Jánosné.

Ugyanott hónapos szobák butorral vagy a nélkül május hó 1-től bérbe vehetők. o o o o o o o o

Eladó

egy **kis karóverőgép** a hozzá tartozó **állvánnyal** és jó erősen megvasalt **báránnyal**; továbbá

egy **nagy karóverőgép** minden hozzá tartozó eszközökkel, u. m. egy **kránik vasból**, egy **vasbárány**, a karóverőgép **állványa**, és a kellő **csavarok**.

A fenti tárgyak nélkülözhetlenek hid-lábak és parterősítéseknel, oszlopok és karók beveréséhez. 3-3

Czim: megtudható a kiadóhivatalban.

Faragógazda.

Egy nős, józan életű, ügyes és szorgalmas faragó (bognár) kerékgyártó kerestetik azonnali belépésre **Lovag Keisler Gusztáv dúsai gazdaságába**. — Fizetés megegyezés szerint. Az ajánlatok nevezett földbirtokoshoz adandók be.

PUCH **PUCH** PUCH
Eredeti **PUCH** kerékpár

fölülmul minden más kerékpárt!
Tartós! Erős! Könnyű járasu!
!! Ujdonság !!

Hegymászó dupla áttételű kerékpár!
Továbbá egyszerű és kontratékes dupla harangesapágyas kerékpárok vörös vagy szürke hegyi gumival kaphatók Gömör- és Kishontvármegye területére az egyedárusítónál

özv. Enyedi Miksáné

4-
óra és ékszerüzletében
RIMASZOMBATBAN.

Kerékpár alkatrészek nagy választékban!

PUCH Különböző varrógépek PUCH
27 forinttól feljebb 2 évi jótállás mellett.

A Rimaszombati Kereskedelmi és Közgazdasági Bank R.-t.

Üzletfeleinek. — T. közönségnek szives tudomására hozza, miszerint a mai követelményeknek megfelelőleg **Rimaszombatban** felépített

gépgyárát és gépjavitó műhelyét üzembe hozta.

Gyárt és javít: motorokat, cséplőket, elevátorokat és mindenféle gazdasági és ipari gépeket, malomberendezéseket és vasszerkezeti munkákat. ::

Hengerrovátkálás gyorsan és pontosan eszközöltetik.

Autogén gyorsforrasztás tengely vagy bármilyen öntött vasalkatrészekre 24 órán belül eszközöltetik.

:: Állandó raktár mindenféle gazdasági gépekben ::

A géptulajdonosok felkéretnek, hogy javításra szoruló gépeket mielőbb szállítsák be, nehogy későbbi időszakban beállani szokott torlódás miatt, az késedelmesen eszközöltessék. 14-*

Megbízható ügynökök felvételnek.

Megbízható ügynökök felvételnek.

Vállalkozók kerestetnek

a kik hajlandók intelligensebb munkásokat lakással és kosztal ellátni.

Jelentkezéseket elfogad a **Rimaszombati Kereskedelmi és Közgazdasági Bank r.-t.** 3-3

Tudomásul!

Van szerencsém Rimaszombat város és vidéke n. é. közönségének becses tudomására hozni, hogy édes atyám (néhai Soós László) régi, jó hírnévnek örvendett **szoba- és czimfestő**, valamint **mázoló üzletét** átvettem és a mai kor igényeinek megfelelőleg a magaméhoz csatolva kívánom tovább vezetni.

Ismereteimet évek hosszú során elsőrangú **templom- és szobafestő-műhelyekben** szereztem. — Vállalkozom:

templomok, szobák és czégtáblák

festésére, valamint mindenféle **mázolási munkákra** a legszebb, legpontosabb és leggyorsabb kivitelben, szolid árak mellett.

Munkáim jóságáért felelősséget vállalok.

Magamat és szolgáltatomat a n. é. közönség jóindulatába ajánlva vagyok

teljes tisztelettel:

Soós Lajos

szoba- és diszfestő.

Lakás: Rimaszombat, Tompa-utca 23. szám.

Értesítés.

Tisztelettel hozom tudomására Rimaszombat város és a vidék n. é. közönségének, hogy **45 év óta fennállott**

HOLLÓSY-féle temetkező-vállalatot

átvettem, azt eszentul a régi név igénybevételével, **Deák Ferencz-utca 24. sz. alatt Zsuffa Kálmán-féle** ujonnan épült házban a saját nevem alatt fogom tovább vezetni. — Kérem eunélfogva mindazokat, kiknek kedves halottaik eltemetése osztályrészüll jut, ezen szomorú kötelességük teljesítésével engem megbízni. Elvállalok mindenféle temetkezést és az ezzel járó összes teendőket.

Tartok raktáron mindenféle nagyságban és kivitelben **ércz- és fakoporsót, szemfedőt, sirkoszorút, kosszoruzsalagot, készítették gyászjelentéseket, ravatalozást** stb. mérsékelt áron a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig.

A helybeli és vidéki n. é. közönség jóakaratu pártfogását tisztelettel kéri 14—

ZAWADZKY EDE

Rimaszombat, (Deák Ferencz-u. 24.)

Csődeladási hirdetmény.

Alulírott csődtömeggondnok közhírré teszem, hogy a vb. Imreh Sándor rimaszombati kereskedő csődtömegéhez tartozó és a csődleltár 31—151-ig és 153—1096. tételek alatt felvett különféle áruk és bolt berendezési tárgyak, amelyek beszerzési ára 15882 K. 71 fill., becsára pedig 9650 K 41 fill. a csődválasztmány határozata szerint írásbeli zárt ajánlat utján el fognak adatni.

Ajánlattevők tartoznak írásbeli zárt ajánlataikat legkésőbb **1911. évi április hó 10-ének déli 12 órájáig** 1500 korona bánatpénzzel együtt alulírott tömeggondnoknál benyújtani.

A beérkezett ajánlatok felett a csődválasztmány **1911. ápr. 10-én d. u. 2 órakor** a rimaszombati kir. törvényszék pertárában tartandó ülésében fog határozni, esetleg ugyanakkor nyilvános szóbeli árverést tartani.

Vevő a vételárat köteles azonnal bánatpénzének különbeni elvesztése terhe alatt készpénzben kifizetni és az üzlethelyiséget **1911.**

julius 31-ig kiüríteni és köteles vevő az **1911. április 10-től, 1911. jul. 31-ig** járó boltbért a csődtömegnek megtéríteni.

Az áruraktár és a leltár alulírott tömeggondnok közbenjöttével a délutáni órákban megtekinthető.

A csődválasztmány sem az áruk mennyiségeért, sem minőségeért szavatosságot nem vállal.

A vételi illetéket vevő az árverési jegyzőkönyvre bélyegekben felragasztani köteles.

Rimaszombat, 1911. márczius 31.

Dr. Baksay Dezső
csődtömeggondnok.

Husvétii kiállítás!

Szokásos husvétii kiállításom már megtekinthető! — Felhivom az igen tisztelt vevő körömet a husvétii újdonságaimra:

Husvétii **czukortojások, selyem, és papirtojások** már **2 fillértől** kaphatók. — Husvétii **báránycák és nyulak** nagy választékban.

Vidéki vevőimnek előnyös vétel:

Egy postacsomag (franco) **3 korona 30 fillérbe** kerül; még pedig:

3 kor. 30 fill.

16 darab kisebb tojás

2 darab nagy tojás (bonbonièr),

1 darab nyulacska (bonbonièr),

1 darab bárány (bonbonièr).

Husvétii ünnep alkalmára **mákos-, diós- és sima kalácsot** is készítek. Vidékre már 3 korona vételnél **franco** szállítok.

MISKOLCZY LAJOS műczukrász, Rimaszombat.

Értesítem

a nagybecsült vevőközönséget, hogy a **tavaszi jó minőségű kész árak** megérkeztek

:: **férfi-, női- és gyermek czipőkben.** ::

➡ Nagy választék minden színben. ➡

✕ Műhelyemben rendelés után izléses munka készül.

Fájós lábakra külön osztály.

Kovács Zsigmond-féle czipő-üzlet

RIMASZOMBAT

Deák Ferencz-utca 8. szám alatt.

SOÓS GYULA és TÁRSA

temetkezési vállalata Rimaszombat.

Állandóan **nagy raktárt** tart **koporsókban** u. m. fa, utánzott és valódi érczben.

Szemfedőkben: tarlatán, bobinett, selyem-illusion és selyemgázban.

Halotti lepedőkben: cambric, szatén, atlasz és noblesz-selymekben.

Sirkoszorukban: bámulatra méltó nagy választék.

Ajánlkozik temetések rendezésére úgy helyben mint vidéken a legegyszerűbb kivitelől a legdiszesebb kivitelig.

Gyászjelentések elkészítése és azoknak szétküldése csupán önköltségi áron számíttatik fel.